

DALYVAUJAMASIS BIUDŽETAS LIETUVOS MOKYKLOSE TVARKOS APRAŠŲ APŽVALGA

2026

„Transparency International“ Lietuvos skyrius yra ne pelno siekianti, nepolitinė, nevyriausybinė organizacija, įsteigta 2000 m. Daugiau informacijos apie mus rasite www.skaidrumas.lt

Apžvalgą rengė: Aurėja Paulina Gudaitė, Ingrida Kalinauskienė

„Transparency International“ Lietuvos skyrius dėkoja prie studijos prisidėjusiam savanoriui Rokui Zaveckiui

Siekiant užtikrinti šioje ataskaitoje pateiktos informacijos tikslumą buvo imtasi visų tam reikalingų priemonių. Vis dėlto „Transparency International“ Lietuvos skyrius negali prisiimti atsakomybės už pasekmes, galinčias atsirasti dėl šios informacijos naudojimo kitais tikslais ar kituose kontekstuose.

Kas yra moksleivių dalyvaujamas biudžetas?

Dalyvaujamas biudžetas (DB) – tai būdas kartu su mokyklos bendruomene spręsti dėl viešųjų lėšų panaudojimo, kai bendruomenės nariai patys siūlo idėjas mokyklai ir balsuodami renka labiausiai patikusias.

Apžvalgos tikslas

Šios apžvalgos tikslas – išsamiai įvertinti moksleivių dalyvaujamojo biudžeto (DB) iniciatyvų įgyvendinimo praktikas Lietuvos savivaldybių mokyklose, remiantis savivaldybių turimais tvarkos aprašais.

Apžvalga siekia identifikuoti pagrindines tendencijas bei pateikti rekomendacijas, kurios padėtų stiprinti DB iniciatyvų kokybę ir tvarumą.

Metodologija

Apžvalga parengta „Transparency International“ Lietuvos skyriaus (TILS) kasmet atliekama užklausa savivaldybėms apie jų vykdomas dalyvaujamojo biudžeto (DB) veiklas. Duomenys surinkti 2025 m. balandžio mėn., remiantis [penktosios](#) apžvalgos rezultatais. Atlikta 26 savivaldybių, įgyvendinančių moksleivių dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvas, tvarkos aprašų analizė. Atkreipiame dėmesį, kad šių savivaldybių apžvalga neatspindi vėlesniu laikotarpiu atliktų tvarkos aprašų pokyčių. Papildomai, 2026 m. sausio mėn., remiantis [šeštosios](#) apžvalgos rezultatais atlikta 3 savivaldybių aprašų analizė.

Analizės metu buvo vertinami tokie aspektai kaip: savivaldybių keliami tikslai ir uždaviniai; mokyklų atrankos ir finansavimo principai, DB iniciatyvų įgyvendinimo formatai mokyklose; sėkmės matavimo praktikos.

Išsamią savivaldybių aprašų apžvalgą galite rasti [čia](#).

Apžvalgos rezultatai

Kiek savivaldybių turi moksleivių dalyvaujamojo biudžeto tvarkos aprašus?

2026 m. sausio mėn. duomenimis, **29 iš 60 savivaldybių** įgyvendina DB iniciatyvas mokyklose ir turi tvarkos aprašus.

Savivaldybių sąrašas: Akmenės r., Alytaus m., Anykščių r., Birštono, Biržų r., Ignalinos r., Joniškio r., Jurbarko r., Kaišiadorių r., Kauno r., Klaipėdos m., Klaipėdos r., Lazdijų r., Molėtų r., Pakruojo r., Panevėžio m., Plungės r., Raseinių r., Rietavo, Rokiškio r., Šiaulių m., Šiaulių r., Šilutės r., Švenčionių r., Tauragės r., Telšių r., Utenos r., Vilkaviškio r., Vilniaus r.

Vis tik, [šeštosios](#) TILS apžvalgos duomenys atskleidžia, kad realus dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvų įgyvendinimas yra labiau paplitęs. Iš viso **36 savivaldybės** įgyvendina dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvas mokyklose.

Taip pat bent **7 savivaldybės** yra išreiškusios ketinimą artimiausiu metu pradėti įgyvendinti dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvas mokyklose.

Tai rodo reikšmingą iniciatyvos augimą nacionaliniu mastu ir didėjantį savivaldybių įsitraukimą. Vis dėlto, spartėjanti plėtra kelia poreikį užtikrinti ne tik iniciatyvos mastą, bet ir jos įgyvendinimo kokybę, nuoseklumą bei poveikio vertinimą.

Kokius tikslus ir uždavinius savivaldybės kelia įgyvendinamos dalyvaujamuosius biudžetus?

Nors **visos savivaldybės** įvardija iniciatyvos tikslus, dažniausiai DB iniciatyvomis mokyklose siekiama skatinti moksleivių iniciatyvumą, stiprinti bendruomeniškumą, ugdyti finansinį raštingumą ir įtraukti moksleivius į sprendimų priėmimą. Vis dėlto, dažnu atveju šie tikslai išlieka bendriniai ir nėra susieti su aiškiais, pamatuojamais rodikliais, o tai apsunkina galimybes įvertinti tokių iniciatyvų poveikį.

Tik **9 iš 29 savivaldybių** tvarkos aprašuose išskiria konkrečius iniciatyvos uždavinius.

Kas gali pretenduoti į moksleivių dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvų finansavimą ir pagal kokius principus skirstomos lėšos?

Remiantis savivaldybių tvarkos aprašų informacija, DB finansavimą gauti gali šios savivaldybių biudžeto lėšomis finansuojamos ugdymo įstaigos: **13 savivaldybių** bendrojo ugdymo mokyklos, **6 savivaldybėse** tik gimnazijos ir **4 savivaldybėse** bendrojo ugdymo mokyklos, išskyrus pradinės mokyklas ir mokyklas-darželius. **Likusiose savivaldybėse**, nors finansavimo tvarka nėra taikoma vienodai visose teritorijose, finansavimas gali būti skirtas ir įstaigoms, teikiančioms ikimokyklinį, priešmokyklinį, neformalųjį, profesinį ar formalųjį švietimą papildančias ugdymo paslaugas. Detalią informaciją apie DB finansavimo principus galite rasti [čia](#).

Dažniausiai nurodoma, jog finansavimas ugdymo įstaigoms skiriamas pagal tokius principus kaip: tolygų finansavimo paskirstymą visoms DB įgyvendinančioms mokykloms (13); proporcingai pagal moksleivių skaičių (8); atsižvelgiant į mokyklos skiriamą biudžetą DB (2). Likusiose savivaldybėse (6) finansavimo tipas nebuvo nurodytas.

Mokyklai skiriamų lėšų suma skirtingose savivaldybėse svyruoja nuo 400 iki 4500 eurų.

11 savivaldybių nurodo galimybę mokykloms prisidėti papildomai, kofinansuojant iniciatyvų įgyvendinimą.

Kas gali teikti idėjas mokyklose ir kaip jos vertinamos?

Remiantis tvarkos aprašų informacija, **tik kas antra savivaldybė** neturi papildomų amžiaus apribojimų moksleiviams ar jų grupėms. **22 iš 29 savivaldybių** nurodo, kad moksleivių pateiktas idėjas peržiūri komisija, į kurios sudėtį įtraukiami ir moksleiviai. Komisija pagal iš anksto nustatytus kriterijus nusprendžia, kurios idėjos bus pateiktos galutiniam balsavimui.

Dažniausiai pasikartojantys būtinieji reikalavimai moksleivių projekto idėjos pasiūlymui: projekto įgyvendinimo vertė negali viršyti mokyklai skirtos sumos (18); projektas turi būti skirtas visai mokyklos bendruomenei (17); idėja turi nereikalauti papildomų išlaidų arba numatoma, kad jas padengs mokykla (13); projektas turi būti orientuotas į tai, ko mokykloje dar nėra, arba į tai, ką mokykla jau turi, bet reikia atnaujinti (6) ir projekto veiklomis sukurti rezultatai negali būti naudojami komerciniais tikslais (4).

Ar DB metu moksleiviai yra supažindinami su mokyklos biudžetu?

10 iš 29 savivaldybių numato moksleivių supažindinimą su mokyklos biudžetu kaip vieną iš iniciatyvos etapų nurodant, kad mokyklos vadovas ar kitas jo deleguotas asmuo laisva forma moksleiviams pateikia informacinį pranešimą apie mokyklos biudžeto sudarymą.

Papildomai **9 savivaldybės** projektų tiksluose arba uždaviniuose nurodo siekti stiprinti moksleivių supratimą apie mokyklos biudžeto sudarymo principus.

Kaip vyksta idėjų pristatymas ir balsavimas?

23 iš 26 savivaldybių tvarkos aprašuose nurodo galimybę moksleiviams gyvai pristatyti projektų idėjų pasiūlymus mokyklos bendruomenei.

4 iš 26 savivaldybių nurodo, kad balsavimas gali būti vykdomas tik gyvai, slaptu būdu, balsavimo lapelį įmetant į balsavimo dėžę.

Savivaldybių tvarkos aprašuose dažniausiai nurodoma, kad balsuoti už pasiūlytas idėjas turi galimybę tik mokykloje besimokantys moksleiviai su tam tikrais amžiaus apribojimais (13); tik mokykloje besimokantys moksleiviai be jokių amžiaus apribojimų (11) ir visos mokyklos bendruomenė įskaitant mokyklos mokytojus, tėvus ar globėjus ir pan. (3).

Kokius duomenis savivaldybės renka apie iniciatyvų įgyvendinimą?

Remiantis savivaldybių tvarkos aprašuose pateikta informacija matyti, kad DB iniciatyvų įgyvendinimo mokyklose sėkmei vertinti nėra taikoma nuosekli ir sistemiška duomenų rinkimo praktika. Nė viename iš nagrinėtų tvarkos aprašų nebuvo pateikta informacija apie renkamus kiekybinius ar kokybinius duomenis, kurie leistų įvertinti iniciatyvos įgyvendinimo kokybę, efektyvumą ar poveikį.

Rekomendacijos

Remiantis šios apžvalgos rezultatais, TILS siūlo savivaldybėms, rengiančioms ar atnaujinančioms moksleivių dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvų tvarkos aprašus, apsvarstyti šias rekomendacijas:

1. Numatyti konkrečius, pamatuojamus ir įgyvendinamus DB iniciatyvų tikslus

Atlikta tvarkos aprašų apžvalga parodė, jog dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvų tikslai dažnai išlieka bendriniai ir nėra priskirti konkretūs sėkmės matavimo rodikliai.

Rekomenduojame įtraukti savivaldybės ugdymo įstaigų atstovus nustatant DB iniciatyvų tikslus ir siekti konkrečių, pamatuojamų ir įgyvendinamų rezultatų. Tai daryti remiantis pirminiais duomenimis (pvz., įsitraukusių, balsavusių moksleivių skaičius, pateiktų idėjų skaičius, moksleivių įsitraukimo kokybė ir kt.).

2. Stiprinti moksleivių į(si)traukimą į DB iniciatyvas mokyklose

Savivaldybių tvarkos aprašų apžvalga atskleidė, jog moksleivių dalyvavimas DB iniciatyvose ne visuomet įtraukia plačią mokyklos bendruomenę.

Rekomenduojame aiškiai numatyti, kad dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvos yra skirtos visiems mokykloje besimokantiems moksleiviams, nepriklausomai nuo jų amžiaus ar ankstesnio įsitraukimo į mokyklos veiklas, kartu užtikrinant, kad moksleiviai yra pagrindiniai sprendimų priėmėjai viso proceso metu (pvz., idėjas teikia ir už jas balsuoja tik moksleiviai).

Taip pat rekomenduojama aiškiai numatyti priemones, kuriomis būtų užtikrinamas mažiau aktyvių ar rečiau mokyklos veiklose dalyvaujančių moksleivių įtraukimas (pvz., per informavimo priemones, integravimą į ugdymo procesą, papildomas konsultacijas ir kt.), o suaugusiųjų vaidmenį apibrėžti kaip pagalbinį, aiškiai atskiriant, kad sprendimus priima moksleiviai.

3. Integruoti dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvas į ugdymo procesus

Rekomenduojama dalyvaujamojo biudžetą integruoti į mokomuosius dalykus, siekiant stiprinti įvairias moksleivių kompetencijas. Daugiau informacijos ir rekomendacijų, kaip tai įgyvendinti praktikoje, galite rasti [čia](#).

4. Skatinti mokyklų finansinio prisidėjimo galimybes

Rekomenduojame aiškiau apibrėžti ir skatinti mokyklų finansinį indėlį (kofinansavimą), įgyvendinant DB iniciatyvas, siekiant stiprinti šių iniciatyvų tvarumą ir tęstinumą.

5. Kurti ir stiprinti dalyvaujamosios demokratijos ekosistemą savivaldybėje

Remiantis savivaldybių pateikta informacija apie įgyvendinamas DB iniciatyvas tiek savivaldybėse, tiek mokyklose, rekomenduojame stiprinti dalyvaujamosios demokratijos ekosistemą, užtikrinant, kad šios iniciatyvos nebūtų pavienės, fragmentuotos, o nuosekliai įtrauktų skirtingas gyventojų amžiaus grupes į sprendimų priėmimą. Pavyzdžiui, būtų galima pradėti nuo savivaldybės DB pristatymo moksleiviams.

„Transparency International“ Lietuvos skyrius

Didžioji g. 5, LT-01128

Vilnius, Lietuva

Tel.: +370 5 212 69 51

info@transparency.lt

www.dalyvaujamasbiudzetas.lt

www.facebook.com/tilietuva